Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta
11.2.2019

Tuuli Kaskinen
Demos Helsinki
tuuli.kaskinen@demoshelsinki.fi
0505149752

VNS 5/2018 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osa Ratkaisuja työn murroksessa

Tulevaisuushaaste, johon ei vielä liity merkittävää tai riittävää julkista keskustelua:
1,5 asteen ilmastotavoitteen toteuttamisen seurauksena merkittävä osa nykyisiin yrityksiin sitoutuneesta pääomasta menettää arvonsa

Kansainvälinen ilmastopaneeli suositti viime syksyisessä kattavassa tieteellisessä raportissaan, että ilmaston lämpeneminen tulee rajata 1,5 celsiusasteeseen. Tavoite on äärimmäisen kunnianhimoinen mutta IPCC:n raportin julkistamisen jälkeen yhä useampi valtionhallinto, suuryritys ja kaupunki ovat lähteneet miettimään omaa polkuaan 1,5 asteen maailmaan.

Mitä 1,5 astetta käytännössä tarkoittaa?

Lämpenemisen rajoittaminen 1,5 asteen tarkoittaa sitä, että globaalit co2-päästöt pitää puolittaa vuoteen 2030 mennessä ja saada nettonollaan 2050 mennessä. Kaikkialla maailmassa fossiilisten polttoaineiden käyttö pitää lopettaa, biomassaan sitoutuvan hiilen määrää on kasvatettava, ihmisten on arjessaan tehtävä merkittäviä elämäntapamuutoksia ja (ehkä ennen kaikkea) yritysten on suunnattava toimintaansa pois monista aiemmin erittäin kannattavista teollisuudenaloista kokonaan uusille alueille.

Mitkä yritykset pärjäävät 1,5 asteen maailmassa?

IPCC:n raportti osoittaa, että ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää erittäin nopeita ja radikaaleja poliittisia toimia, joiden mittakaava on täysin toinen kuin tähän mennessä nähtyjen ilmastonmuutoksen hillintätoimien. Muutosten seurauksena fossiilitaloudesta liikevaihtonsa ammentavat yritykset ovat vaikeuksissa. Samaan aikaan ilmastonmuutoksen hillintä luo suuria liiketoimintamahdollisuuksia niille yrityksille, joilla on ratkaisuja tarjolla.

Yrityskentän murros on normaali ilmiö, miksi se on merkittävä tulevaisuushaaste?

Yrityskenttä elää ja muuttuu koko ajan. Se on osa normaalia kehitystä. Nyt muutos on kuitenkin poikkeuksellisen nopea ja raju. Kuvassa 1 näkyy lista maailman suurimmista yrityksistä

liikevaihdon perusteella. 10 suurimman yrityksen joukossa on vain kaksi yritystä, joiden liiketoiminnan ydin ei olisi fossiilisten polttoaineiden tuotanto, siirto tai käyttö.

Kuva 1. Maailman suurimmat yritykset liikevaihdon perusteella. Liikevaihdon yksikkö miljardia dollaria vuodessa.

Käytännössä siis kuvassa olevan yrityslistan täytyy olla täysin toisenlainen jo seuraavan 10 vuoden aikana. Vaihtoehtoisia muutoksen reittejä:

1) **Listalle nousee uusia yrityksiä, joiden liiketoiminta on ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta hyväksyttävämpää.** Tätä indikoi se, että maailman arvokkaimpia yrityksiä ovat tällä hetkellä digitaalisen talouden yhtiöt. Niiden tulevaisuuden arvontuotannon odotus on suurempi kuin suurimpien yhtiöiden.
2) **Listalla olevien yritysten strategiat muuttuvat niin radikaalisti, että niiden fossiiliriippuvuus purkautuu**. Lupaava esimerkki on suomalainen Neste, jonka liikevaihdosta nykyisin yli 20 % tulee muista kuin fossiiliperäisistä tuotteista.
3) **Koko tällaisen listauksen merkitys vähenee, koska yritysrakenne pirstoutuu maailmantalouden vaikeuksien vuoksi.** Tämä näyttää todennäköiseltä vain jos ilmastonmuutos tai muu musta joutsen kääntää koko maailmantalouden kehityssuunnan

Vaikka edellä on esitetty esimerkkejä muutoksen toteutumisesta, mikään kolmesta muutospolusta ei ole helppo. Niiden kaikkien seurauksena yrityksiin sitoutunutta arvoa katoaa ja sijoituksia tehneet instituutiot ja ihmiset menettävät osia sijoituksistaan.

Miten Suomen pitää toimia?

Suomessa tulee varmistaa, että suomalaisten vauraus on sitoutunut sellaisiin kohteisiin, joissa ilmastonmuutoksen hillintätoimista seuraava arvon pieneneminen on epätodennäköisintä. Sitä voidaan tehdä seuraavan kaltaisilla toimilla:

- Julkisten instituutioiden sijoitusomaisuus tulee jatkossa kohdentaa sellaisiin kohteisiin, jotka todennäköisimmin säilyttävät arvonsa myös ilmastonmuutoksen hillintätoimien jälkeen.

- Valtion yritystuet kohdistetaan jatkossa vain fossiilivapaisiin kohteisiin.

- Yritysten, alueiden ja valtioiden tulee luoda mekanismeja, joilla ilmastonmuutoksen hillintätoimista pahiten kärsiville ihmisille ja alueille voidaan korvata sopeutumisesta aiheutuvia kuluja. Suomessa tämä koskee esimerkiksi turpeen tuotannosta tulonsa saavia ihmisiä ja alueita.

- Suomen edistää ajaa kansainvälisesti toimia, jotka ottavat huomioon edellä kuvatun arvon katoamisen, mutta vievät 1,5asteen tavoitetta siitä huolimatta määrätietoisesti eteenpäin.